

Nr 670.

Av herr **Anderson** i Norrköping, om avslag å *Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m.*

Seminarieväsendet har på kort tid grundligt omskapats därigenom att folk- och småskoleseminariernas antal minskats med flera tiotal och att de, som överlevat denna storslakt, reformerats i olika avseenden. Denna sammankrympning av seminarieorganisationen, föranledd av tidigare felbedömning av lärarebehovet, kan icke ske utan slitningar och svårigheter. Angeläget är, att organisationens anpassning till ett minskat behov av lärarekrafter sker så mjukt som möjligt och att den nya organisationens omfattning bestämmes så, att icke bakslag riskeras. Det gäller att förekomma lärarebrist likaväl som överproduktion av lärare. Detta är lättare sagt än gjort, eftersom det är mycket svårt att någorlunda säkert beräkna lärarebehovet för längre tid än de allra närmaste åren.

I sitt den 9/8 1935 avgivna förslag angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. ha 1932 års *seminariesakkunniga* i sina beräkningar av det framtida lärarebehovet utgått från primäruppgifter, som folkskolinspektörerna avgåvo i mars 1934. Redan i september 1934 nödgades emellertid folkskolinspektörerna själva att underkänna dessa uppgifter och ersätta dem med nya, vilka så väsentligt skilde sig från de förra att, om de *seminariesakkunniga* lagt dessa nya uppgifter till grund för sina beräkningar, detta skulle ha motiverat en organisation av helt andra mått än den föreslagna. Denna har även på andra grunder inom skolvärlden mötts med stark kritik.

Av de yttranden i ärendet, som avgivits av *seminariernas kollegier*, ha de flesta gått ut på att de *seminariesakkunniga* kommit till ett alltför lågt resultat i sina beräkningar av det framtida lärarebehovet.

I ett mycket ingående utlåtande har *skolöverstyrelsen* bl. a. förklarat sig anse att de *seminariesakkunnigas* utredning om nämnda behov icke varit i stånd att lämna ett så tillförlitligt resultat, att detta kan läggas till grund för utformandet av en ny seminarieorganisation. Redan på grund av folkskolornas nuvarande organisation anser sig skolöverstyrelsen kunna utan risk förorda en något vidare seminarieorganisation än den föreslagna. Om riksdagen skulle besluta att göra det sjunde skolåret obligatoriskt och att denna förlängning av skolkursen skall genomföras inom exempelvis tio år, skulle detta medföra en ytterligare höjning av lärarebehovet utöver det av de semi-

nairesakkunniga beräknade. Även på småskolans område kunna enligt skolöverstyrelsens mening det verkliga lärarebehovet och det verkliga seminariebehovet icke fullt överblickas förrän längre fram, då förhållandena i olika hänseenden mera stabiliserat sig.

Styrelsen för *Sveriges allmänna folkskollärareförening*, *Sveriges folkskollärareförbund*, *Sveriges folkskollärarinneförbund* och *Sveriges småskollärarinneförening* ha hos Kungl. Maj:t anhållit att lärareproduktionen måtte anpassas efter noggranna beräkningar av lärarebehovet, att detta behov måtte ytterligare utredas samt att seminarieorganisationens omfattning och seminariernas förläggning måtte först efter en sådan förnyad utredning definitivt beslutas.

I proposition nr 100 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit riksdagen att nu besluta en omorganisation av folk- och småskoleseminarierna, varigenom dessas normala examination kommer att giva det av 1932 års seminariesakkunniga föreslagna årstillskottet av folk- och småskollärare.

Till motivering därav har ecklesiastikministern bl. a. anfört att ett uppskov med seminariernas omorganisation till dess närmare klarhet vunnits om den framtida utvecklingen på området synes honom vara lika meningslöst, som det är vanskligt att ens för de allra närmaste åren angiva lärarebehovet, och att den föreslagna organisationsramen är så elastisk att den normala examinationen av lärare kan i stor utsträckning höjas eller nedbringas efter påkommande behov. »Visserligen», säger han, »kan det med fog göras gällande att det icke är önskvärt, att, när seminarieorganisationen nu skall mera definitivt uppordnas, för framtiden förutsätta tillfälliga anordningar, vilka i viss mån avvika från grundlinjerna för omorganisationen. I frågans nuvarande läge torde emellertid icke någon annan utväg stå till buds».

Detta ecklesiastikministerns uttalande förefaller vara omotiverat, då skolöverstyrelsen och ett flertal läraresammanslutningar anfört så tungt vägande skäl för möjligheten och lämpligheten att genom uppskov med seminariefrågans avgörande söka få fastare grunder för bedömning av lärarebehovet. Det är obestriddligt att beräkningarna av det framtida lärare- och seminariebehovet måste komma att i mycket hög grad påverkas av det beslut, som riksdagen fattar om folkskolornas utbyggande med en obligatorisk sjunde klass och om tempot för detta utbyggande, så ock därigenom att närmare kändedom vinnes om verkningarna av det redan beslutade institutet för tvångsförflyttning av lärare, vars genomförande skall börja den 1 nästkommande juli.

De nuvarande seminarieförhållandena äro ej sådana att en omedelbar omorganisering i nu föreslagen utsträckning är den enda utväg som tillgodoser statsintresset. Organisationsramen är redan så elastisk

att lärareproduktionen kan regleras därigenom att, på sätt som tillämpats under de senare åren, Kungl. Maj:t efter utredning och förslag av skolöverstyrelsen för varje läsår beslutar om det maximiantal elever, som få intagas i seminarierna. Tack vare denna elasticitet är det också möjligt, även om riksdagen skulle besluta uppskov med den definitiva organisationen, att genomföra sådana nu föreslagna partiella seminarier reformer som skärpning av inträdesfordringarna, förbättringar i undervisningsplanerna, ökning av studentkursernas antal och längd, införandet av särskilda folkskolseminariekurser för småskollärarinnor som önska avlägga folkskollärareexamen o. s. v.

Av det här ovan anförda torde framgå, att seminariefrågans nuvarande läge ingalunda är ett tvångsläge, som påkallar att seminarieorganisationen nu måste definitivt ordnas, och att ett uppskov med dess lösning icke är »meningslöst». Tvärtom tala enligt min mening starka sakliga skäl för ett uppskov med frågans lösning till en tidpunkt, då behovet av lärarekrafter kan bättre överblickas och förty en fastare grund kan läggas för bedömandet av frågan om den yttre organisationen av folk- och småskoleseminarierna.

På grund av vad här anförts hemställer jag,

att riksdagen ville lämna Kungl. Maj:ts prop. nr 100 utan bifall.

Stockholm den 20 mars 1936.

Ivar Anderson.

I motionens syfte instämma

K. A. Westman.

John Gustafsson
i Välsnäs.

Josef Hagman.

C. Gösta Jacobsson.

Sven Olsson,
Rimforsa.